

Com finançar una educació superior de qualitat

Qui pagarà la UNIVERSITAT

Catalunya posa sobre la taula un tema tabú: la intenció de cobrar més als estudiants

MAITE GUTIÉRREZ
ALICIA RODRÍGUEZ DE PAZ
Barcelona / Madrid

Els estudiants universitaris paguen a Catalunya entre 900 i 1.400 euros per la matrícula, el 12% del que val en realitat el curs. Paguen poc? El Govern creu que sí, i per això es disposa a revisar els preus de la matrícula, que s'haurien d'apujar força més tal com defensa (veure *La Vanguardia* del 12/X/2011). La contribució dels universitaris als estudis ha estat objecte de debat des de fa anys per governs de totes les tendències polítiques, però la Secretaria d'Universitats i Recerca posa per primera vegada l'assumpte sobre la taula de forma oficial. La intenció és que es creï una comissió que determini quant ha de pagar cada estudiant i quin

BEQUES I EQUITAT

Ajuts i prou beques-salari són imprescindibles per mantenir la igualtat

QUE PAGUIN ELS GANDULS

Alguns experts advoquen per cobrar més als alumnes que no s'esforcin

sistema de beques necessita Catalunya.

La pressió per apujar el preu de la matrícula recorre també altres punts d'Europa on la crisi posa en un compromís el finançament públic de les universitats. El Regne Unit va aixecar ara fa un any el límit de 3.200 lliures (uns 3.700 euros) a les universitats, que aquest curs poden cobrar a l'estudiant fins a 9.000 lliures. A França, on la matrícula és encara més baixa que a Espanya, se senten veus properes als socialistes que demanen triplicar les taxes. Però Alemanya es mou en un altre sentit: 14 dels 16 llaenders han decidit eliminar taxes i establir una entrada a la universitat pràcticament gratuïta, com passa des de fa anys als països nòrdics. A Espanya,

Pressupost de les universitats a Catalunya

L'aportació de l'estudiant és baixa

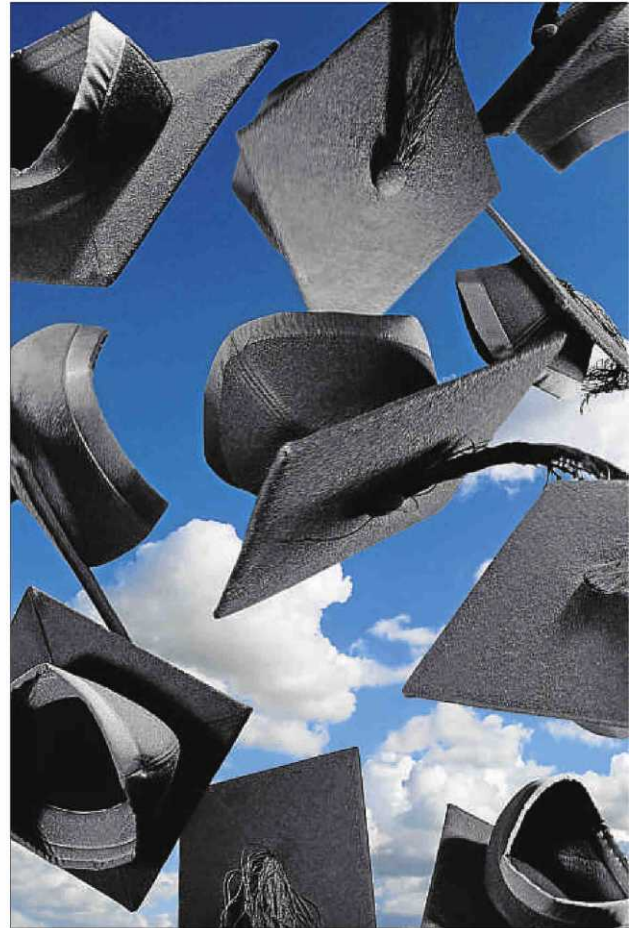
Finançament de les universitats europees

FONT: Secretaria d'Universitats i Recerca i Associació Europea d'Universitats

amb el sistema fiscal actual, la majoria d'especialistes en finançament universitari reclama un canvi en la política de preus, encara que amb matisos molt diferents. Sí que hi ha consens en una cosa: el model de finançament de la universitat espanyola és ineficient i no incentiva l'esforç. Els estudiants espanyols triguen de mitjana dos anys més a acabar la carrera del que els tocaria, si bé la taxa de rendiment millora i encara s'espera que ho faci més amb l'avaluació contínua que Bolonya ha generalitzat. La volença per les aules d'un gran grup d'alumnes, als quals els surt barat repetir, es menja bona part dels recursos.

La pujada de la matrícula no hauria de dependre del fet que hi hagi crisi o no, s'hauria d'haver revisat ja fa temps, quan els vents econòmics bufaven a favor, defensa José-Ginés Mora, del Centre d'estudis en educació superior de la Universitat de Londres. "Una pujada moderada de preus -2.000 euros en comptes de 1.000-, no suposaria una restricció per a la gran majoria dels que arriben a les portes de la universitat, però sí uns ingressos més alts per a les universitats i una presa més gran de responsabilitat per als estudiants", assenyala Mora. La condició que posa aquest especialista per augmentar el preu de

la matrícula la comparteixen tots els sectors implicats: les pujades no han de ser excessives, com sí que ha passat al Regne Unit, i haurien d'anar acompanyades d'un programa de beques potent per evitar que cap estudiant capacitat no quedi fora de les aules per raons econòmiques. Aquest és precisament un dels punts febles del sistema universitari espanyol. Només es

dedica a les beques un 0,08% del PIB, mentre que al Regne Unit supera el 0,3% i la mitjana de la OCDE se situa en un 0,25%. La idea d'Universitats i Recerca és que una quarta part dels diners recaptats amb un increment eventual de la matrícula es destinin a un fons d'ajuts propi, incloses les beques-salari.

El manteniment de l'equitat que caracteritza la universitat

L'APORTACIÓ DE L'ALUMNE UNIVERSITARI A EUROPA

FRANÇA

Preus baixos en revisió

■ Els preus de les matrícules universitàries són de 177 euros per un curs de grau. Les enginyeries costen 584 euros i els cursos de medicina, infermeria i veterinària oscil·len entre 177 i 1.259 euros. Recentment, un grup pròxim al Partit Socialista, Terra Nova, ha defensat triplicar les matrícules per millorar el finançament i establir una subvenció mensual per als estudiants. / LL. Uría

ALEMANYA

Estudis gairebé gratuïts

■ Les universitats alemanyes van començar a introduir taxes el 2005, en set dels 16 llaenders. El preu de la matrícula ronda els 400-500 euros. Però ara, amb la pujada al govern regional del centre-esquerra, les taxes es tornen a suprimir. Només 2 dels 16 llaenders han decidit continuar cobrant als estudiants. Alemanya és un dels països que més inverteix en la universitat. / Redacció

ITALIA

Inversió escassa

■ Les diverses taxes que es paguen per estudiar un any en una universitat pública italiana varien segons els mitjans econòmics i el patrimoni de la família de l'alumne. El mínim ronda ara els 330-350 euros i el màxim assoleix els 2.200 euros. El més habitual és que es paguin uns 1.000-1.200 euros. Itàlia inverteix en les seves universitats un 30% menys que el Regne Unit, França i Alemanya. / E. Val

DISSABTE, 15 OCTUBRE 2011

TENDÈNCIES

LA VANGUARDIA 27

EL PES DE LES FAMÍLIES EN ELS UNIVERSITARIS

Ascensor social

Un 70% dels titulats a Catalunya ve de famílies sense estudis superiors

Pares directius

El 44% dels fills de directius també acaben exercint com a directius d'empresa

Sous més alts

Els fills de pares amb estudis superiors tenen ingressos mitjans mensuals bruts de 1.889 euros; els d'estudis primaris, 1.815

Enquesta del 2010

A Primària i ESO, el nivell formatiu dels pares té molt pes

GETTY IMAGES

Un decret per a la fusió de les universitats

■ El Ministeri d'Educació prepara molt de pressa la fórmula legal que faciliti la fusió entre universitats per aconseguir augmentar l'especialització, estalviar recursos i competir millor amb els campus del món. Seran les comunitats autònomes, segons informa *El País*, les que en definiran els detalls, tant si s'uneixen universitats d'un sol territori o de més d'un. Una comissió d'experts va recomanar al Govern que també promoguéssin la fusió d'universitats i organismes d'investigació. Espanya té 50 universitats públiques i 28 de privades.

nya (AQU) indica que el 70% dels titulats ve de famílies en què els pares no tenen estudis superiors. "Uns preus elevats podrien desincentivar els estudiants amb menys recursos i carregar encara més les classes mitjanes; la mesura de les beques hauria d'estar dissenyada de forma òptima perquè funcioni de debò", afegeix Calero.

En aquest sentit, Mora assenyala en canvi que la barrera per als alumnes amb menys recursos es troba en realitat a l'educació primària i secundària, no a la universitat. Totes les avaluacions mostren que els nens de famílies més desfavorides abandonen abans les aules i obtenen pitjors resultats, i és allà on s'hauria de fer un esforç molt més gran amb els recursos públics.

Amb tot, existeixen altres models de preus per incentivar l'esforç de l'estudiant i reduir la despesa. És el que ha proposat Juan Hernández Armenteros, responsable de l'informe anual *La universidad española en cifras*. Aquest expert proposa exigir més a l'alumne abans que tocar el preu de les matrícules: "Si tenim menys recursos caldrà demanar més responsabilitat als estudiants, endurir el llindar de crèdits mínims que cal aprovar per seguir a la universitat". Hernández Armenteros s'inclina per reduir al mínim, fins i tot eliminar, el pagament de la matrícula sempre que els alumnes aprovin a la primera. En canvi, els que suspenguin per ganduls hauran de pagar més o abandonar les aules si no arriben a un mínim. És un sistema semblant al que va aprovar el Ministeri d'Educació, que no ha arribat a aplicar: mantenir el preu de la matrícula. Però quan es repeteixi per segon cop una assignatura, caldrà pagar el 50% del cost real, i a la tercera, el 100%. Aquesta iniciativa també anava acompanyada d'un augment de beques, encara que la crisi ha paralitzat els plans.

Beques i equitat, condicions per parlar de pujades

Els rectors veuen bé el debat però no hi ha unanimitat sobre l'augment

M. GUTIÉRREZ Barcelona

La intenció del Govern de revisar la política de preus i pujar la matrícula universitària no ha agafat per sorpresa els rectors de les universitats públiques catalanes. De moment es mostren cauts i esperen a veure com organitza la comissió sobre les taxes la Secretaria d'Universitats i Recerca. Qui sí que s'ha significat de forma molt clara és el rector de la Universitat de Barcelona (UB), Dídac Ramírez, que s'oposa a un augment significatiu del preu de la matrícula. Tal com va assenyalar en l'acte d'inauguració de curs d'aquesta universitat, Ramírez afirma que l'estudiant ja aporta suficient, ja que el cost d'una carrera no es limita al preu de la matrícula. "La universitat no pot basar el seu model de finançament en una política de pujada de matrícules parcialment compensatòria de les retallades", assenyala el rector de la UB. Ramírez tem que un augment important perjudiqui les classes mitjanes i baixes i danyi la funció d'ascensor social de la universitat pública.

El Govern ha retallat un 16% el pressupost d'universitats per a aquest any i les perspectives per al 2012 són bones. La pujada de les matrícules ajudaria a pal·liar la situació, diuen, i a més a "redistribuir" la riquesa. Però els rectors no volen que l'aportació de l'estudiant substitueixi el finançament públic, sinó que sumi. Universitats i Recerca coincideix amb els rectors en aquest plantejament, segons va explicar a aquest diari. "Si el finançament públic es recupera a nivells previs a les retallades una contribució més gran de l'estudiant pot ajudar a millorar la qualitat de l'educació superior", assenyala el rector de la Universitat Politècnica de Catalunya, Antoni Giró.

Al costat oposat de Dídac Ramírez hi ha el rector de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), Josep Joan Moreso, que, tal com està la situació, sí que reclama de forma oberta un increment de les taxes. "L'ideal seria un altre, que Catalunya disposés d'un sistema fiscal que redistribuís la riquesa i que els serveis públics fossin gratuïts; però no és així i ara seria contraproduent pujar els impostos, per això veig bé que l'estudiant porti més diners sempre que s'organitzi un programa d'ajuts, beques-salari i préstecs tan potent que cap alumne no deixi d'anar a la universitat per raó econòmica", diu. El rector de la Universitat de Lleida, Roberto Fernández, també posa aquesta condició per començar a parlar de si l'alumne ha de pagar encara més, igual que la rectora de la Universitat de Girona, Anna Maria Geli, i el rector de la Universitat Rovira i Virgili, Francesc Xavier Grau. Aquest últim assenyala a més que el tema de l'aportació ciutadana

blics fossin gratuïts; però no és així i ara seria contraproduent pujar els impostos, per això veig bé que l'estudiant porti més diners sempre que s'organitzi un programa d'ajuts, beques-salari i préstecs tan potent que cap alumne no deixi d'anar a la universitat per raó econòmica", diu. El rector de la Universitat de Lleida, Roberto Fernández, també posa aquesta condició per començar a parlar de si l'alumne ha de pagar encara més, igual que la rectora de la Universitat de Girona, Anna Maria Geli, i el rector de la Universitat Rovira i Virgili, Francesc Xavier Grau. Aquest últim assenyala a més que el tema de l'aportació ciutadana

DÍDAC RAMÍREZ (UB)

S'oposa que els estudiants paguin més com a solució estructural

JOSEP JOAN MORESO (UPF)

Acceptaria un increment sempre que s'ampliï la política de beques

DIVERSIFICAR

Mecenatge, convenis amb empreses i cursos, altres fonts

als serveis públics s'hauria d'abordar de forma global des del Parlament, no per sectors. Quant a l'equitat, Geli sí que es mostra preocupada pel que pugui passar amb les classes mitjanes i baixes, actualment molt presents als campus.

La crisi ha posat els diners de l'estudiant en el punt de mira. "Es la manera més ràpida d'aconseguir diners extra", assenyala Thomas Estermann, de l'Associació Europea d'Universitats i coautor de *Sostenibilitat financera de les universitats*. La més ràpida però no l'única. Estermann assenyala que la universitat hauria de diversificar els seus ingressos i apostar pel mecenatge, els convenis i feines amb l'empresa i els cursos.

espanyola preocupa un altre dels màxims experts en finançament de l'educació superior, el catedràtic de la UB Jorge Calero. Des de cert punt de vista, Calero assenyala que el model de preus actual és regressiu, com també afirma la professora d'Economia aplicada de la Universitat Autònoma de Madrid Carmen Pérez Esparrells. Les classes mitjanes-altes estan sobrer-

presentades a la universitat, i aquests alumnes poden rebre una subvenció de més del 80% durant tots els estudis, paguen el mateix que els seus companys amb menys ingressos. Però són aquests preus baixos els que també han contribuït a democratitzar l'accés a la universitat, insisteix Calero. Un estudi recent de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalu-

REGNE UNIT

La universitat més cara

■ El govern del conservador David Cameron ha disparat el preu que han de pagar els estudiants per anar a la universitat. Els centres poden cobrar fins a 9.000 lliures (més de 10.200 euros). La mesura va provocar fortes protestes l'any passat, encara que no van aconseguir frenar la nova política de preus. El Regne Unit dedica a beques més del 0,3% del PIB i a més disposa de préstecs tous. / Redacció

SUÈCIA

L'estudiant cobra

■ Els estudiants no han de pagar cap matrícula per accedir a la universitat pública. És més, a més de sortir-los de franc, tots tenen dret a una ajuda de 2.720 corones al mes (uns 300 euros) independentment del seu nivell socioeconòmic. Aquest finançament és molt semblant a tots els països nòrdics. A més, els alumnes que ho necessitin disposen de més beques. / G. Moreno

